

DOI 10.18372/2786-5495.1.20620

Яковишин Руслан Ярославович

кандидат педагогічних наук, доцент;
професор, ректор Люблінської Вищої Школи,
м. Рикі, Польща

ruslan29081974@gmail.com

Лахтіонова Людмила Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,
заступник директора

Навчально-наукового інституту розвитку освіти,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна

Ludmilala@i.ua

**КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ,
ЯК МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ,
ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ**

Анотація. У статті подається аналіз основних підходів до проблеми підготовки майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми і молоддю; розкриваються характеристики системоутворювальних факторів побудови системи підготовки педагогічних кадрів до навчання і виховання обдарованих дітей; визначаються базові складові їх психолого-педагогічної готовності до розвитку обдарованості.

Ключові слова: обдарованість, обдарована особистість, педагог, система підготовки, психологічна готовність, робота з обдарованими дітьми та молоддю.

Annotation The article presents an analysis of the main approaches to the problem of training future teachers to work with gifted children and young people; it

reveals the characteristics of the system-forming factors in the construction of a system for training teaching staff to teach and educate gifted children; it defines the basic components of their psychological and pedagogical readiness to develop giftedness.

***Key words:** giftedness, gifted personality, teacher, training system, psychological readiness, work with gifted children and youth.*

Вступ. Перспективним проектом реформування, що відповідає умовам сучасної України і потребам українських дітей, є Нова Українська школа. Людство переходить до нового типу цивілізації – інноваційного. Постає завдання – по-новому визначити мету навчання і функції навчального процесу. В якості провідної ідеї сучасної освіти повинен постати дитино центризм, що передбачає максимальне наближення навчання, виховання кожної дитини до її індивідуальних особливостей і обдарувань [1, с. 37].

В Україні вже четвертий рік триває режим воєнного стану, проте навчальний процес не зупиняється і реформа освіти втілюється в життя.

За роки незалежності Україна зробила значний крок вперед щодо реформування освіти і науки в триаді освіта-наука-бізнес (практика). На сьогодні всі процеси трансформації освіти і науки в умовах глобальних викликів не тільки не гальмуються, а й набирають обертів, оскільки українська нація має міцний характер та сталі нерви, безмежну любов до своєї Батьківщини.

Мета статті - розкрити ключові аспекти формування професійної готовності студентів, як майбутніх педагогічних працівників, до роботи з обдарованими дітьми та молоддю.

Результати дослідження. Мета розвитку здібностей найпідготовленіших учнів – допомогти їм реалізувати свої індивідуальні якості, не загубитися в сірій масі учнів, сприяти переорієнтації їхнього репродуктивного мислення на творче індивідуальне конструювання. У розвитку їхніх здібностей важливе

значення має забезпечення та розширення інформованості в тих галузях, які їх цікавлять, організація для них різноманітної діяльності.

В Державному університеті «Київський авіаційний інститут» останні 5 років значна увага приділяється дослідженню формування компетентностей обдарованої особистості в системі від шкільної та позашкільної до вищої освіти. Щорічно проводяться вагомі Міжнародні науково-практичні конференції, в яких беруть участь українські та іноземні науковці з багатьох країн світу. Дослідницька робота в цьому напрямку триває і в умовах режиму воєнного стану.

Так, в сучасних умовах тривалого режиму воєнного стану в Україні українські науковці В.О. Гавриленко та В.І. Чиж розкрили питання ідентифікації обдарованих студентів при навчанні онлайн [2], І. Ананьєва висвітлила вплив сучасної освіти на розвиток обдарованої особистості [3], Г. Бондаренко поділилась інноваційними підходами розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти [4], В. Головань, А. Головань, М. Горліченко, М. Дроздов висвітлили питання щодо мотивації курсантів до навчання у вищих військових навчальних закладах у воєнний час [5], педагог Л. Клименко ознайомила з досвідом роботи з обдарованими дітьми в системі загальної середньої освіти в умовах цифровізації (за і проти) [6], Р. Новгородський відобразив розвиток обдарованості дітей з розладами аутистичного спектру в закладах позашкільної освіти [7], В. Павленко розкрила креативний підхід до створення розвивального освітнього середовища на засадах нової української школи [8], М. Полухіна та Т. Анпілогова відобразили основні аспекти вивчення впливу штучних мов на розвиток обдарованої особистості [9], М. Базаєва розповіла про досягнутий досвід освітнього напрямку програм підтримки ветеранів в США та використання його в Україні [10], І. Бердичевська розкрила формування ключових компетенцій обдарованих студентів у процесі вивчення іноземних мов за допомогою STEAM-підходу та цифрових технологій [11], А. Гончарова-Тисляцька розкрила теоретичні та практичні аспекти формування обдарованої особистості у закладах

позашкільної освіти [12], Н. Нестечук підняла проблему застосування теорії «множинного інтелекту» для гармонійного розвитку дитини [13], О. Пищик приділила увагу культурі мови як складовій комунікативної компетентності майбутніх педагогів [14], О. Шапка відобразив формування обдарованості учнів в системі позашкільної освіти на прикладі роботи Авіаційно-космічного центру Київського палацу дітей та юнацтва [15].

Українську освіту і науку під час довготривалої війни підтримують іноземні науковці. Так, в щорічних Міжнародних науково-практичних конференціях з формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти, яка організовується в ДУ «КАІ», беруть участь науковці з 24 країн світу таких як США, Великобританія, Канада, Федеративна Республіка Німеччина, Італія, Франція, Об'єднані Арабські Емірати, Естонія, Латвія, Ізраїль, Словаччина, Польща, Туреччина, Чеська республіка, Індія, Болгарія, Пакистан, Угорщина, Люксембург, Азербайджан, Узбекистан, Казахстан, Грузія, Таджикистан.

Так, К. Татліліоглу (Туреччина) зробив огляди поняття обдарованості в контексті розвитку підходів до даного терміну [16] та освіти обдарованих/талановитих учнів у Туреччині [17], Сайданвар Умаров, Фарход Сірожов (Таджикистан) дослідили методи підвищення пізнавальної активності про технологію розвитку критичного мислення на уроках хімії [18], Абдулкадір Кабадайї (Туреччина) розкрив перспективи вчителів через проливання світла на дошкільну технозалежність [19], Д. Премнат, М. Балатхандаютхапані, Б. Арул Сентхіл (Індія) відобразили роль позакласної діяльності у формуванні успішності студентів-менеджерів [20], В. Рамія (Індія) висвітлила інноваційні педагогічні підходи в системі освіти [21], Яан Алвер та Лехте Алвер (Естонія) розкрили важливість вірного розуміння та визначення фахових термінів у розвитку професійної компетентності на прикладі з бухгалтерського обліку [22]; Н. Шермухамедова (Узбекистан) висвітлила методологічні аспекти викладання філософії та її вплив на формування нового мислення [23]; О. Малинка (США) та Річард Томлінс (Великобританія) підняли

актуальне для України питання фасилітації та перепідготовки ветеранів українського війська як дослідження підприємницьких намірів [24].

Своє дослідження ми базували на досягненнях іноземних та вітчизняних науковців щодо даної теми за останні 25 років незалежності України.

Обдарованість – це комплексне явище психіки людини, яке включає єдність інтелекту, творчості й мотивації [25, с. 42].

Інтелектуальні здібності перевищують середній і високий рівні, творчість проявляється у новому і оригінальному підході до вирішення проблем і завдань, що стосується мотивації, то це єдність емоційно-вольових якостей: інтересу до певної діяльності і настирливості у досягненні мети. Обдаровані люди характеризуються наполегливістю, надзвичайно розвиненою працьовитістю, глибоким і стійким інтересом до певної діяльності.

Підготовка майбутнього педагога до роботи з обдарованими дітьми має містити:

1. Формування знань (уявлення) про те, що таке обдарованість, хто такі обдаровані діти, які особливості їхнього навчання та розвитку у різних умовах.

2. Формування особистісного ставлення до обдарованого (як і до будь-якого іншого) учня не як до об'єкта педагогічного впливу, а як до суб'єкту спільної конструйованої педагогічної взаємодії, в ході якої відбувається навчання і розвиток учнів.

3. Навчання основних організаційних форм, психологічних і дидактичних методів практичної роботи з обдарованими дітьми [26, с. 118].

Можна виділити основні заходи щодо роботи з обдарованими учнями:

1. Надання їм можливості виконувати більший обсяг навчальних завдань. При цьому має бути витриманий оптимальний обсяг додаткової роботи з обдарованими учнями.

2. Збільшення кількості завдань має поєднуватися з обов'язковим підвищенням їх складності. Це сприятиме інтелектуальному розвитку, формуванню здібностей.

3. Забезпечення зростання творчої активності шляхом розвитку у учнів вміння виділяти проблему, створювати проблемні ситуації у процесі навчання і знаходити шляхи їх вирішення, відбирати і структурувати навчальний матеріал, виділяти головне, суттєве, прагнення до самовдосконалення.

4. Пошук вчителем дієвих стимулів для активізації творчості учнів, диференційований підхід, заохочення обдарованих учнів до творчого пошуку [27, с. 49].

Поради майбутнім вчителям щодо роботи з учнями з ознаками обдарованості:

1. До обдарованих дітей треба ставитися спокійно. Вчитель повинен створити таку атмосферу в класі, в якій успіхи «зоряного хлопчика» (або дівчинки) викликали не почуття заздрості чи роздратування, а повагу з боку його однолітків.

Постійна недоброзичлива оцінка вихователя може призвести до втрати дитиною впевненості у своїх силах, тим самим приглушити здібності. Однак інша крайність «захвалювання» - викликає зарозумілість, що не менш шкідливо. Оцінка, яку дає педагог, має бути вимогливою, але доброзичливою, щоб зміцнювати віру в успіх.

2. Треба допомогти такій дитині, тобто дати їй завдання складніше. Кожне наступне завдання має бути більш складним, ніж попереднє, і водночас посильним.

3. Ефективне застосування методики самостійного опрацювання (дослідження) учнем нової теми. На півріччя кожен одержує свою серію завдань різної складності, які треба вирішити самостійно. Після цього поступово завдання розбирають усім класом.

4. Якщо сфера інтересів і набір здібностей учня досить вузькі, завдання вчителя – розвивати ці здібності максимально, щоб у майбутньому ця людина була здатна професійно використовувати наявні в неї здібності і стати винятковою у своїй галузі.

Талановитим дітям необхідне особливе середовище, необхідні труднощі, оскільки легкі успіхи за низьких вимог і загального слабкого фону загрожують швидкою деградацією [28, с. 18].

Для успішної роботи з обдарованими дітьми майбутньому вчителю необхідно:

1. Використовувати у своїй роботі систему пошуку обдарованих і талановитих дітей.

2. Виявляти здібності учнів за такими параметрами:

- характеристика уваги;

- особливості мислення;

- характеристика пам'яті;

- особливості темпераменту з урахуванням їх в організації навчальної діяльності.

3. Внести зміни до поурочних і тематичних планів, де передбачалась би цілеспрямована робота з кожною обдарованою дитиною.

4. Використовувати на уроках мотиваційні установки, які орієнтують учнів на навчання «хочу все знати», а не «хай мене навчать».

5. Використовувати на уроках самостійні творчі завдання, роботи пошукового характеру.

6. Поєднати навчальні знання з науковим пізнанням: науковим пошуком істини, експериментуванням, спостереженням у природі, синтезом і аналізом природних явищ [29, с. 122].

Основні заходи, які мають здійснювати студенти, як майбутні педагогічні процівники щодо роботи з обдарованими учнями:

1. Надання їм можливості виконувати більший обсяг навчальних завдань.

2. Збільшення кількості завдань має поєднуватися з обов'язковим підвищенням їх складності. Це сприятиме інтелектуальному розвитку, формуванню здібностей.

3. Забезпечення зростання творчої активності шляхом розвитку в учнів вміння виділяти проблему, створювати проблемні ситуації у процесі навчання і

знаходити шляхи їх вирішення, відбирати і структурувати навчальний матеріал, виділяти головне, суттєве, прагнення до самовдосконалення.

4. Пошук вчителем дієвих стимулів для активізації творчості учнів, диференційований підхід, заохочення обдарованих учнів до творчого пошуку [30, с. 89].

Заслуговують на увагу також дослідження О. Вауліної та Є. Бурилової в частині використання іноземного досвіду у роботі з обдарованими дітьми [31], О. Котляревської, яка висвітлює питання: обдарована дитина –це знахідка чи проблема [32] та Є. Серапулової, яка розкриває процес виховання обдарованої дитини [33].

В ДУ «КАІ» щорічно вже 25 років проводиться Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки». З метою підтримати обдаровану учнівську молодь Навчально-науковий інститут розвитку освіти останні 3 роки запропонував організувати секцію (окремий напрям даної конференції) «Обдарована студентсько-учнівська молодь: дослідження, інновації, наукові відкриття та пошук».

Так, у 2025 р. засідання напряму (онлайн) відбулося 3 квітня, в якому взяли участь 17 учасників з України, 5 – з іноземних країн. На засіданні секції успішно презентувала свої наукові дослідження обдарована учнівська молодь з Фахового коледжу інженерії, управління та землевпорядкування Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (м. Київ, Україна), Авіакосмічного ліцею ім. І. Сікорського НАУ м. Києва (Україна), Фастівської школи народної майстерності Фастівської міської ради (м. Фастів), Ліцею № 144 ім. Г. Ващенко (м. Київ, Україна), КЗПО «Київська Мала академія наук учнівської молоді» (м. Київ, Україна), Українського медичного ліцею Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (м. Київ, Україна), Бориспільського ліцею «Лідер» (м. Бориспіль, Україна), Бориспільського ліцею «Перспектива» (м. Бориспіль, Україна), Коледжу Hürriyet (м. Бінгьол, Туреччина). Організацію та роботу

даної секції підтримали Рада Української асоціації відновлюваної енергетики (м. Київ, Україна), Європейський університет подальшої освіти (м. Братислава, Словачька Республіка), Бінгольський університет, м. Бінгьол (Туреччина), Інтегрована старша середня школа та Європейська державна школа в Берліні, (м. Берлін, Федеративна Республіка Німеччина). За результатами роботи даного напрямку після сліпого рецензування наукових праць вийшов Збірник наукових тез (https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/polit2025/Polit-2025_NNIRO.pdf) [34].

Таким чином, важлими є вироблення вірних підходів до розв'язання проблеми підготовки майбутніх педагогів для роботи з обдарованими дітьми і молоддю; надання чіткої характеристики системоутворювальних факторів побудови системи підготовки педагогічних кадрів до навчання і виховання обдарованих дітей; визначення базових складових їх психолого-педагогічної готовності до розвитку обдарованості.

І в продовження даної теми вагомими також є висвітлення актуальних питань щодо роботи з обдарованою студентсько-учнівською молоддю, їхніх результатів досліджень; інновацій, наукових відкриттів та пошуків юних дослідників із ЗЗСО, ліцеїв, коледжів, гімназій, закладів професійної та середньої освіти в умовах цифровізації суспільства з урахуванням світового досвіду.

Висновки. Отже, основним принципом правильної ефективної роботи з обдарованими учнями є адекватність у виборі навчально-виховних програм. На думку фахівців, ці програми повинні якісно відрізнятися від програм, розрахованих на дітей із середніми можливостями, але ця різниця не повинна здійснюватися за рахунок збільшення обсягу навчального матеріалу, темпу навчання або включення завдань з програм для більш дорослих дітей.

І до ключових аспектів формування професійної готовності студентів, як майбутніх педагогічних працівників, до роботи з обдарованими дітьми та молоддю, рекомендується також їм бути готовими до висвітлення наукових результатів юних дослідників, а також до пошуку юних дослідників із лав

ЗЗСО, ліцеїв, коледжів, гімназій, закладів професійної та середньої освіти в умовах глобалізації суспільства, освіти і науки.

Список використаних джерел

1. Барко В.В, Панок Л.В., Лазаревський С.П. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості учня в навчально-виховному процесі: Методичні рекомендації / В.В Барко, Л.В. Панок, С.П. Лазаревський. Тернопіль, 2000. 85 с.

2. Гавриленко В.О., Чиж В.І. Ідентифікація обдарованих студентів при навчанні онлайн. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 427 – 434. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17527> (дата звернення: 10.05.2025).

3. Ananieva I. Impact of modern education on the development of a gifted personality. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 2. P. 5 – 16. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18160> URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

4. Бондаренко Г.Б. Інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 125 – 132. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18129> URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

5. Головань В., Горліченко М., Дроздов М., Головань А. Досвід формування компетентності курсантів вищого військового навчального закладу в сучасних умовах. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 160 – 172. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18134> URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

6. Клименко Л. Робота з обдарованими дітьми в системі загальної середньої освіти в умовах цифровізації: за і проти. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 192 – 201. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18137>
URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

7. Новгородський Р. Розвиток обдарованості дітей з розладами аутистичного спектру в закладах позашкільної освіти. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 241 – 249. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18142>
URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

8. Павленко В.В. Креативний підхід до створення розвивального освітнього середовища на засадах Нової української школи. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 263 – 273. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18145>
URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

9. Полухіна М., Анпілогова Т. Основні аспекти вивчення впливу штучних мов на розвиток обдарованої особистості. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 2. С. 286 – 295. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18147> URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

10. Базаєва М.О. Освітній напрям програм підтримки ветеранів: актуальність досвіду США для України. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 115 – 119. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19279> URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985> (дата звернення: 10.05.2025).

11. Бердичевська І.В. Формування ключових компетенцій обдарованих студентів у процесі вивчення іноземних мов за допомогою STEAM-підходу та

цифрових технологій. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 120-126.

<https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19280>

URL:

<https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985>

(дата звернення:

10.05.2025).

12. Гончарова-Тисляцька А. Теоретичні та практичні аспекти формування обдарованої особистості у закладах позашкільної освіти. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 190-196. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19288>

URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985>

(дата звернення:

10.05.2025).

13. Нестечук Н.М. Застосування теорії «множинного інтелекту» для гармонійного розвитку дитини. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 274-281.

<https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19300>

URL:

<https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985>

(дата звернення:

10.05.2025).

14. Пищик О.В. Культура мови як складова комунікативної компетентності майбутніх педагогів. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 326-334.

<https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19308>

URL:

<https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985>

(дата звернення:

10.05.2025).

15. Шапка А.І. Формування обдарованості учнів в системі позашкільної освіти на прикладі роботи Авіаційно-космічного центру Київського палацу дітей та юнацтва. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2024. № 3. С. 326-334.

<https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19319>

URL:

<https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/985>

(дата звернення:

10.05.2025).

16. Tatlıoğlu K. An overview on the education of gifted/talented students in Turkey. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 1. P. 24 – 36. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.17466> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17527> (дата звернення: 10.05.2025).
17. Tatlıoğlu K. An overview of the concept of giftedness in the context of developmental approach. *Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 2. P. 55 – 64. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18164> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).
18. Umarov S., Sirojov F. Methods of increasing cognitive activity on the technology of developing critical thinking in chemistry lessons. *Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 2. P. 87 – 92. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18157> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).
19. Kabadayi A. Teachers' perspectives: shedding light on preschool tech addiction. *Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2024. № 3. P. 20 – 30. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19268> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).
20. Premnath D., Balathandayuthapani M., Arul Senthil B. The role of extracurricular activities in shaping the performance of management students. *Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2024. № 3. P. 39 – 47. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19270> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).
21. Ramya B. [Innovative pedagogical approaches](#). *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 2. P. 17 – 29. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.18161> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).

22. Alver J., Alver L. The importance of definitions in the development of professional competence: an example from accounting. *Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2024. № 3. P. 48 – 54. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.19272> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/issue/view/947> (дата звернення: 10.05.2025).
23. Shermuhamedova N. Methodological aspects of teaching philosophy and its influence on the formation of new thinking. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 1. P. 52 – 65. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.17478> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17527> (дата звернення: 10.05.2025).
24. Malynka O., Tomlins R. Facilitation and retraining of the ukrainian military veterans: exploration of entrepreneurial intentions. *Formation of Competencies of Gifted Individuals in the System of Extracurricular and Higher Education*. 2023. № 1. P. 66 – 73. <https://doi.org/10.18372/2786-823.1.17479> URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17527> (дата звернення: 10.05.2025).
25. Антонюк Л. В. Особливості роботи з обдарованими дітьми./ Л. В. Антонюк. *Шкільна бібліотека*. 2016. №5. С.41-43.
26. Володарська М.О. Робота з обдарованими дітьми / М. О. Володарська, А. І. Настенко, О. М. Пілаєва, С. М. Полуніна. Харків : Основа, 2010. 190 с.
27. Голуб Т.І. Виховуємо обдарованих дітей (Батьківський катехізис, або Закони розумно-організованого сімейного виховання школярів). *Завуч*. 2004. №22. - С.47-53.
28. Матвійчук В. Виявлення та підтримка обдарованих дітей. *Психолог*. 2014. № 9. С. 18-19.
29. Туріщева Л.В. Особливості роботи з обдарованими дітьми. Харків : Вид. гр. «Основа», 2008.
30. Бухлова Н.Б. Обдарована дитина. Психолого-педагогічний супровід / Н.Б. Бухлова. Київ : Шкільний світ, 2013. 104 с.

31. Вауліна О.М., Бурилова Є.М. Закордонний досвід у роботі з обдарованими дітьми. *Початкове навчання та виховання*. 2015. № 31 - 32. С. 36-39.

32. Котляревська О.О. Обдарована дитина: знахідка чи проблема / О.О. Котляревська. Київ : «Каравела», 2014. С.40-47.

33. Серапулова Є.П. Виховання обдарованої дитини. *Початкова школа*. 2000. №2. С. 3-5.

34. Політ. Сучасні проблеми науки: зб. наук. тез XXV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, Секція «Обдарована студентсько-учнівська молодь: дослідження, інновації, наукові відкриття та пошук», 3 квітня 2025 р., м. Київ, Державний університет «Київський авіаційний інститут» / Редакційна колегія К. Семенова [та ін.] / за заг. ред. Л.А.Лахтіонової. Київ : КАІ, 2025. 45 с. URL: https://nau.edu.ua/site/variables/docs/docsmenu/studnauka/polit2025/Polit-2025_NNIRO.pdf (дата звернення: 10.05.2025).